

vi förklara men inte relieferna; för dem måste vi ta fantasin till hjälp, *Egypticus'* djärva fantasi. Även oförklarade är dessa skulpturer en konsthistorisk realitet med djup innebörd. De står för en konstnärlig och social ambition »over evne» som präglar det sista stora, självständigt skapande skedet i den gutniska medeltidsarkitekturen.

Bengt G. Söderberg

DET TIONDE NORDISKA ARKEOLOGMÖTET

Dansk forntids rikedom och danska arkeologers insatser presenterades på ett föredömligt sätt i det mångsidiga och väl avvägda program, som utformats till det 10:de nordiska arkeologmötet 1—6 september 1959. Professor Johs Brøndsteds hälsningsanförande i Nationalmuseets föreläsningssal inledde två dagars koncentrerade föredrag i Köpenhamn, följda av tre dagars exkursioner på Bornholm och, efter det officiella mötets avslutning, en tredagars rundtur i Nordjylland 7—9 september. Programmet genomfördes i strålande sensommarväder och drygt 200 arkeologer deltog. Sverige var ovanligt väl representerat med ca 90 deltagare, däribland många av den yngsta arkeologgenerationen, som begagnade tillfället att under sina universitetslärares ledning komma i kontakt med aktuell dansk arkeologi. Under Köpenhamns-dagarna var i Det Kgl. Nordiske Oldskriftselskabs sal ordnad en tillfällig utställning av nyförvärv och man skulle ha önskat, att tiden räckt till ett grundligare studium av de intresseväckande ting, som där framlagts.

Den första dagens föredrag ägnades åt en pågående större undersökning inom vart och ett av de gästande nordiska länderna; ämnena var: »Helgö och den svenska handeln under yngre järnåldern» (förste antikvarie W. Holmqvist) — »Markedsplassen i Skiringsal—eldre synspunkter og nye undersøkelser» (konservator Ch. Blindheim) — »Den bygnadsarkeologiska undersökningen av Tavastehus' slott» (intendent K. Drake). Som avslutning följde en livlig diskussion om periodbenämningarna inom den nordiska järnåldern — den hade i programmet aviserats »for særligt interesserede» och det framgick, att ungefär hälften av mötesdeltagarna kunde räknas dit; till något resultat ledde den dock inte.

Av de sex föredrag, som förlagts till mötets andra dag, var fem avsedda som introduktion till besöket på Bornholm. En översikt över öns stenålder och över äldre och nyare undersökningar där, inte minst amtmand Vedels insatser, gavs av överinspektör Th. Mathiassen. Professor P. V. Glob presenterade öns hållristningar, museumsinspektör O. Klindt-Jensen redogjorde för nya undersökningar av Bornholms brons- och järnålder och cand. jur. et mag. art. V. Nielsen för sina undersökningar av forntidsåkrar på ön. I det femte föredraget behandlade museumsinspektör O. Norn rundkyrkorna och

problem anknyttande till dem. Slutligen föreläste professor C. J. Becker om »Förromersk jernalder i Danmark. Fund og forskning 1951—59», varefter följde diskussion.

Efter dagarna i Köpenhamn, som också omfattat sällskaplig samvaro — Köpenhamns kommun gav första dagens kväll mottagning på rådhuset och följande dag bjöds deltagarna på middag i Frilandsmuseet, där långbord dukats i den sydschleswigska Ostenfeldgården — förflyttades man på natten över till Rønne med s/s Hammershus, som 1—6 september tjänstgjorde som hotell. Under de tre dagarnas exkursioner kom man i kontakt med praktiskt taget hela ön under ledning av bl. a. professorerna C. J. Becker och P. V. Glob, överinspektörerna Th. Mathiassen och A. Roussel samt museumsinspektörerna P. Kjærum och O. Klindt-Jensen, den sistnämnde själv bornholmare, utgrävningsledare och den, vars hand man anade bakom de flesta både vetenskapliga och sällskapliga arrangemang under vistelsen på ön.

Den första dagens exkursion gick till norra delen av Bornholm med uppehåll vid Brogård-runstenen, Ols kirke och hällristningarna vid Madsebakke, samt — efter lunchen på hotell »Hammershus», där Det Kgl. Nordiske Oldskriftselskab var värd — till Hammershus' borgruin och gravfältet vid Stammershalle och Bögebjerg. Följande dag besågs fornminnesplatser på öns centrala del: Enesbjerg och Galgebakken i Vestermarie plantage, fornborgen Gamleborg i Almindingen med sin imponerande ringvall och lämningarna av medeltidsborgen Lilleborg; efter lunchen på Jomfrubjerget passerades östkustens bautastensområde med stenen »Helligkvinde» — som förr i tiden hälsades av vägfarande — och koncentrationen på Frennemark, varefter man besåg fornborgen Gamleborg i Paradisbakkerne och bautastenarna vid Gryet, samt på återvägen mot Rønne Åkirkeby kyrka med dess gotländska dopfunt. Sista dagens förmiddag ägnades åt öns sydvästra del: Arnager-dösen, gravfältet på Slusegård med pågående utgrävning av gravar från yngre romersk järnålder, samt Jomfrugård med under flygsanden upptäckta husgrunder från sen vikingatid-tidig medeltid och bronsåldersgravar, också här under pågående utgrävning.

I Rønne hade man tillfälle att studera samlingarna i stadens museum och bese Erichsens Gård med typisk 1850-talsinredning och anknytning till litteraturhistorien genom den ägare, som blev svärfar till Holger Drachmann. Ytterligare en charmfull glimt av det gamla Rønne fick mötesdeltagarna under besökets andra dag, då staden bjöd på aftonunderhållning i sin teater, som från gatan sedd är en »vanlig» gul korsvirkeslänga, medan interiören visar en väl bevarad originalinredning från 1820-talet. Ett divertissement, skrivet speciellt för tillfället, framfördes på bornholmsdialekt och bornholmska sånger sjöngs; kvällen avslutades med dans på scenen. Sista dagen gav amtmansparet P. C. von Stemann mottagning i Amtsgården och därefter avreste man till Christiansö, där kyrkan besågs och man också hann med en rundvandring utmed fästningsvallarna, innan kvällsmörkret föll och det småningom blev tid för återfärd med »Hammershus» mot Köpenhamn, dit man kom tidigt söndag morgon.

Jyllandsexkursionen, i vilken ca 70 arkeologer deltog, utgick på söndag e. m. från Köpenhamn med buss till Hundested och därifrån med färja till Grenå för övernattnig. Under ledning av professor Glob och museumsinspektör Kjærum gick färden dagen därpå till Molshalvön med Danmarks största dös »Posekiær stenhus», bronsåldershögarna Stabelhøje och platsen för stenåldersbyn Barkjær, vidare över Kolindsund till Mejlgård på norra Djursland, där en kökkenmödding under utgrävning besågs, samt till megalitområdet i Tustrup med dösar, gånggrift och förmodat »dödehus». Efter övernattnig i Randers fortsatte man till den rekonstruerade vikingaborgen Fyrkat och Hobro museum, där fynden från utgrävningen förvaras. Färden gick sedan genom Himmerland till Borremoses försvars- och byanläggning från keltisk järnålder och fortsatte efter lunchuppehåll i Års till Løgstør och platsen för vikingatidsborgen vid Aggersund samt avslutades vid Hou i Thy, där flintgruvor från stenåldern studerades. Nørresundby kommun bjöd på middag och därefter följde övernattnig i Ålborg. Exkursionens sista dag inleddes med besök i Ålborg museum och därefter ägnades förmiddagen åt den sedan 1952 utgrävda vikingatidsbebyggelsen på Lindholm Høje, med sin 682 gravar, 15 husgrunder och tydliga spår av åkrar en imponerande anläggning vid en knutpunkt mellan handelsvägar till lands och sjöss. Efter lunchen, vid vilken Hjörning stad var värd, besöktes Vendsyssels historiska museum, som visades av dess föreståndare tandläkare H. Friis, och som sista punkt på programmet, stod ett besök vid de egenartade anläggningarna i Løgten vid Frederikshavn, som förmodats vara lämningar av underjordiska hus från keltisk tid och som blev föremål för mycket diskuterande, innan deltagarna skildes åt vid färjeläget i Fredrikshavn. — Det har bestämts att nästa arkeologmöte skall äga rum 1963 i Uppsala.

Dagmar Selling